Y Grŵp Trawsbleidiol ar Fenywod
Cydraddoldeb rhwng y rhywiau a'r gyllideb
Dydd Gwener 22 Medi 2023, drwy gyfrwng Zoom, 10:00-11:00

Yn bresennol:
Siân Gwenllian AS (Cadeirydd)
Carolyn Thomas AS
Sioned Williams AS
Claire Thomas, Ymchwil y Senedd (Siaradwr)
Dr Rachel Minto, Prifysgol Caerdydd (Siaradwr)
Sarah Thomas, Ffederasiwn Cenedlaethol Sefydliadau'r Merched
Patience Bentu, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol
Imogen Hopkins, Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol
Brandon Renard, Swyddfa Sarah Murphy AS
Jen Ramsay, Swyddfa Paul Davies AS
Owen Thomas, Swyddfa John Griffiths AS
Abi Thomas, Plaid Cymru
Jane Fenton-May, Cynulliad Merched Cymru
Ele Hicks, Diverse Cymru
Megan Thomas, Anabledd Cymru
Aliya Iftikhar, Cymorth i Ferched Cymru
Tanya Harrington, Stonewall Cymru
Sarah Rees, Oxfam Cymru
Hade Turkmen, Oxfam Cymru
Dr Larissa Peixoto, Prifysgol Caerdydd
Megan Evans, Rhwydwaith Cydraddoldeb Menywod Cymru (WEN Cymru)
Jessica Laimann, WEN Cymru

Ymddiheuriadau:
Sarah Murphy AS
Llyr Gruffydd AS
Claire Morgan, Gofalwyr Cymru
Hannah Griffiths, Grŵp Cyllideb Menywod Cymru

1	**Ethol deiliaid swyddi** Cafodd Siân Gwenllian AS ei hethol yn unfrydol fel Cadeirydd y Grŵp Trawsbleidiol ar Fenywod. Cafodd sefydliad WEN Cymru ei ethol yn unfrydol fel ysgrifenyddiaeth y Grŵp Trawsbleidiol ar Fenywod.
2	**Croeso, Ymddiheuriadau, Cyflwyniad –** Cadeirydd Croesawodd Siân Gwenllian AS bawb i'r cyfarfod, gan nodi pob ymddiheuriad a oedd wedi dod i law.

	Dywedodd y Cadeirydd fod gan y grŵp trawsbleidiol lwyddiannau pwysig i'w dathlu, gan gynnwys y Bil ar ddiwygio'r Senedd a gafodd ei gyflwyno’n ddiweddar, ac yn benodol, y ddeddfwriaeth ar gwotâu rhywedd a fydd yn cael ei chyflwyno yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Serch hynny, taflwyd cysgod dros yr wythnos gan y newyddion ofnadwy am y penderfyniad i gau Chwarae Teg, a'r effaith y byddai’r sefyllfa hon yn ei chael ar fenywod yng Nghymru. Mynegodd sawl aelod o’r grŵp dristwch a siom ynghylch y newyddion hwn, gan estyn eu cydymdeimlad i staff Chwarae Teg. Mynegwyd pryderon hefyd ynghylch effaith y penderfyniad ac ynghylch cynaliadwyedd y sector menywod yng Nghymru yn wyneb pwysau ariannol. Roedd Sioned Williams AS wedi codi pryderon am y mater gyda’r Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol, gan ofyn i Lywodraeth Cymru gynnal asesiad o’r effaith y byddai cau’r sefydliad yn ei chael ar fenywod yng Nghymru. Mynegodd bryder fod y penderfyniad hwn yn rhan o duedd ehangach yn y dirwedd ariannu ar ôl Brexit, a'i bod yn bwysig monitro’r effaith benodol ar y sector cydraddoldeb a chyfiawnder cymdeithasol. Dywedodd Jessica Laimann o WEN Cymru fod y newyddion wedi syfrdanu’r sefydliad, ac estynnodd ddiolch a chydymdeimlad i dîm Chwarae Teg. Tynnodd sylw at y ffaith bod sector menywod Cymru yn wynebu heriau unigryw o ran sicrhau mynediad at gyllid. Mae ymchwil a gyhoeddwyd gan Rosa yn dangos mai dim ond 1.8 y cant o gyfanswm y grantiau a ddyfarnwyd i elusennau yn 2021 oedd wedi mynd i fenywod a merched. Wrth geisio sicrhau cyllid, mae sefydliadau yng Nghymru yn aml yn wynebu rhwystrau ychwanegol yn sgil diffyg dealltwriaeth o ddatganoli. Tynnodd Sarah Rees o Oxfam Cymru sylw at y ffaith bod Chwarae Teg wedi bod yn arwain gwaith yn y sector menywod ar graffu cyllidol a chyllidebol, a mynegodd bryder ynghylch y bwlch sydd bellach wedi’i adael yn y maes hwn. Mae’r sefyllfa o ran y capasiti a gollwyd yn ddiweddar yn y trydydd sector, sydd wedi chwarae rhan bwysig yn y gwaith craffu a wneir, wedi gwaethygu yn sgil y penderfyniad i gau’r sefydliad. Mae angen archwilio’r sefyllfa hon yng nghyd-destun cydraddoldeb rhwng y rhywiau, gan mai menywod sy’n gweithio yn y trydydd sector yn bennaf. Mynegodd sawl aelod o’r grŵp bryder penodol am ddyfodol Grŵp Cyllideb Menywod Cymru, a oedd yn cael ei ddatblygu gan Chwarae Teg. Diolchodd y Cadeirydd i aelodau’r panel am eu cyfraniadau. Awgrymodd y gallai'r grŵp trawsbleidiol ysgrifennu at y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol i ofyn am gyfarfod i drafod y pwyntiau a godwyd. Cytunodd y grŵp ar y cynnig hwnnw.
3	**Symleiddio’r broses gyllidebol** Claire Thomas, Ymchwil y Senedd Croesawodd y Cadeirydd Claire Thomas, un o ymchwilwyr Ymchwil y Senedd, sy’n gweithio ar gydraddoldeb, hawliau dynol, cyfiawnder cymdeithasol a mewnfudo. Mae

	Claire yn cefnogi gwaith y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, gan gynnwys y gwaith o graffu ar y gyllideb. Rhoddodd Claire drosolwg o'i rôl hithau a gwaith Ymchwil y Senedd, sy'n darparu cyngor diduedd a chyfrinachol i Aelodau o'r Senedd a phwyllgorau'r Senedd ac yn cyhoeddi erthyglau ymchwil yn rheolaidd, gan gynnwys cyngor arbenigol ar waith craffu ariannol. Dywedodd fod y gyllideb yn cynnwys cynigion ar gyfer pob portffolio (sef y prif grwpiau gwariant) a chynigion gwariant manwl (sef y llinellau gwariant yn y gyllideb), yn ogystal â gwybodaeth sy'n cefnogi'r penderfyniadau sy'n sail i'r cynigion, a gwybodaeth ynghylch yr effaith ar wahanol grwpiau o bobl, a hynny fel rhan o'r asesiad effaith integredig strategol. Gellid rhannu cylch y gyllideb flynyddol yn dri cham: y gyllideb ddrafft, cynnig y gyllideb flynyddol a chynnig y gyllideb atodol. Yn ôl protocol proses y gyllideb, rhaid i Lywodraeth Cymru osod ei chyllideb ddrafft ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf er mwyn caniatáu i'r Pwyllgor Cyllid graffu arni. Mae'r Pwyllgor yn gwneud gwaith craffu cyn y gyllideb, lle trafodir strategaeth gyffredinol Llywodraeth Cymru, ei sefyllfa ariannu a'i blaenoriaethau, a lle gwneir gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid mewn amrywiaeth o ffyrdd. Rhoddodd Claire drosolwg o'r amserlen ar gyfer y gyllideb ddrafft, gan gynnwys gwaith ymgysylltu'r Pwyllgor Cyllid a'r ddadl yn y Cyfarfod Llawn (Mehefin-Gorffennaf 2023); datganiad yr hydref gan Lywodraeth y DU (22 Tachwedd 2023); cyhoeddi Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024-25 (19 Rhagfyr 2023); a chyhoeddi adroddiadau'r pwyllgorau (cyn 5 Chwefror 2024). Cafodd yr amserlen ei chwtogi dros y pum mlynedd diwethaf, gan arwain at amserlenni tynn i'r pwyllgorau o ran gwneud eu gwaith craffu ar y cynlluniau gwariant manwl a welir yn y portffolios gweinidogol perthnasol. Dywedodd Claire fod cyfle i sefydliadau trydydd sector gymryd rhan yn y broses mewn gwahanol ffyrdd. Yn y cyfnod cyn y gyllideb, gallant ysgrifennu at y Pwyllgor Cyllid a phwyllgorau pwnc perthnasol er mwyn nodi pa feysydd gwariant y maent yn disgwyl i'r gyllideb eu blaenoriaethau. Roedd yr amserlenni yng nghyfnod y gyllideb ddrafft yn dynn, ond byddai'n ddefnyddiol i sefydliadau nodi pa gwestiynau y byddent yn eu gofyn i'r Gweinidog. Amlinellodd Claire nifer o adnoddau defnyddiol a ddarperir gan Ymchwil y Senedd y gellid cael mynediad atynt ar-lein. Tynnodd sylw at bwysigrwydd ymgysylltu â rhanddeiliaid, o ystyried y cyfnod ariannol heriol sydd o'n blaenau, yn ogystal â chyfleoedd i ymgysylltu â phwyllgorau ar faterion cyllidol drwy gydol y flwyddyn. Daeth â'i chyflwyniad i ben drwy rannu cyngor ar ddwyn materion at sylw pwyllgor, awgrymiadau ar gyfer cyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig ac enghreifftiau o arfer da.
4	**Trafodaeth a chwestiynau gan y rhai a oedd yn bresennol**

	Diolchodd y Cadeirydd i Claire am ei chyflwyniad craff, a gwahoddodd y rhai a oedd yn bresennol i ofyn cwestiynau a gwneud sylwadau. Gofynnodd Sioned Williams AS am ddiweddariad ar gyllidebu ar sail rhyw, gwaith yr Uned Tystiolaeth Cydraddoldeb, a'r angen am fwy o ffocws ar nodweddion penodol fel rhyw yn yr asesiadau effaith integredig a gynhelir ar gyfer cyllidebau. Dywedodd Claire fod y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol yn bwriadu gwneud gwaith dilynol ar y mater hwn maes o law. Gofynnodd Abigail Thomas (Plaid Cymru) sut yr oedd effaith y gyllideb ar sail rhyw yn cael ei hasesu ar hyn o bryd. Dywedodd Claire fod pwyllgorau, wrth wneud eu gwaith craffu, yn defnyddio amrywiaeth o ddata a dangosyddion, gan gynnwys gan sefydliadau'r trydydd sector.
5	**Y wybodaeth ddiweddaraf gan y Grŵp Menywod yn Ewrop (Cymru)** Dywedodd Dr Rachel Minto mai'r rhesymeg y tu ôl i gynnwys y diweddariadau hyn ar agenda'r grŵp trawsbleidiol oedd monitro'r posibilrwydd y bydd Cymru yn gwyro oddi wrth safonau'r UE o ran hawliau menywod a chydraddoldeb rhwng y rhywiau, a hynny drwy fonitro'r datblygiadau diweddaraf. Yn anffodus, roedd cau Chwarae Teg yn cynrychioli datblygiad o'r fath, gan ei fod yn dangos bod cyllid Ewropeaidd wedi chware rôl mor annatod yn y frwydr dros gydraddoldeb rhwng y rhywiau yng Nghymru. Y wybodaeth ddiweddaraf: • Roedd Ursula von der Leyen, Llywydd y Comisiwn Ewropeaidd, wedi rhoi anerchiad ynghylch Cyflwr yr Undeb, gan gadw ei ffocws ar y gwaith blaenorol a wnaed ganddi ar gydraddoldeb rhwng y rhywiau a thrais yn erbyn menywod. • Ar gyfer yr etholiadau a gynhelir gan Senedd Ewrop ym mis Mai 2024, mae risg y bydd y dirwedd wleidyddol yn symud i'r dde, a fyddai'n arwain, o bosibl, at heriau o ran hawliau menywod, gan gynnwys mynediad at wasanaethau erthylu a gofal iechyd. Gallem hefyd weld newidiadau o ran arweinyddiaeth y Comisiwn Ewropeaidd, a allai gael effaith ar y sylw cymharol a roddir i hawliau menywod a chydraddoldeb rhwng y rhywiau. • Roedd Senedd Ewrop wedi pleidleisio o blaid adroddiad ar reoleiddio puteindra yn yr UE gan y Pwyllgor ar Hawliau Menywod a Chydraddoldeb Rhwng y Rhywiau. • Roedd yr Ail Gyfarwyddeb ar Fasnachu Pobl yn mynd rhagddi, gyda ffocws penodol ar fudo. Diolchodd y Cadeirydd i Rachel am ei diweddariad craff, a chytunodd y grŵp i gadw'r eitem hon fel eitem reolaidd.
6	**Unrhyw fater arall** Dyddiad y cyfarfod nesaf: 24 Tachwedd 2023 (cyfarfod ar y cyd â'r Grŵp Trawsbleidiol ar Drais yn Erbyn Menywod a Phlant).

7	*Diwedd*